

Investigating the Impact of Some Normative and Behavioral Beliefs on Not Choosing The Accounting Field: A Case Study of Tehran, Shiraz and Jahrom Students

Arezoo Mosallanejad *

*Assistant Professor of Accounting, Jahrom University, Jahrom, Iran
(Corresponding Author), Mosallanejada2@gmail.com*

Amin Nazemi

*Assistant Professor, Department of Accounting, Shiraz University, Shiraz, Iran,
aminnazemi@gmail.com*

Abstract:

In developing countries such as Iran, the expansion and development of accounting, mainly forms part of the necessary infrastructure to achieve the economic development goals, while the accounting education system in Iran has fundamental inadequacies and students have little desire to choose the field of accounting. The purpose of this research is to explain the normative and behavioral beliefs of students about the accounting profession by using the theory of rational action. The current research is quantitative in terms of approach and multiple linear regression method is used. To collect information, the questionnaire of Carlson and Neola (۲۰۲۲) was sent electronically via e-mail to ninth, tenth, eleventh and twelfth grade students (experimental, mathematics, humanities, work and knowledge) in Tehran, Shiraz and Jahrom in ۱۴۰۱ and in Finally, out of the ۶۰۰ sent questionnaires, ۴۵۰ usable questionnaires were analyzed using the available sampling method. Furthermore, a multiple linear regression model was used for data analysis using SPSS No. ۲۲ software. The results reaffirmed the simplified TRA model and revealed that both behavioral (no personal interest in accounting, a boring profession, more job opportunities in other careers, lack of numerical ability, the load of stressful duties in accounting profession and higher salaries in other occupations) and normative beliefs (the influence of teachers and peers), through personal attitudes and subjective norms, influenced students' decision to avoid the accounting profession. According to the findings of current research, it is suggested that in order to change the behavioral and normative beliefs, professional accountants should be used in accounting education to motivate students to develop their learning and knowledge in the profession by using practical and attractive teaching

techniques and show the true position of the accounting. Furthermore, mandatory internships and seminars should be included in the course curriculum and taught through social media.

Keywords: Theory of Reasoned Action (TRA), Students, Beliefs, Attitudes, Accounting Profession

Copyrights

This license only allowing others to download your works and share them with others as long as they credit you, but they can't change them in any way or use them commercial.

بررسی تاثیر برخی باورهای هنجاری و رفتاری در عدم انتخاب رشته حسابداری: مطالعه موردی دانش آموزان تهران، شیراز و جهرم

آرزو مصلی نژاد^{۱*} امین ناظمی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۷

چکیده:

در کشورهای در حال توسعه‌ای مانند ایران، گسترش و توسعه حسابداری، بخشی از زیرساخت‌های لازم برای رسیدن به اهداف توسعه اقتصادی را تشکیل می‌دهد، حال آنکه نظام آموزشی حسابداری در ایران از نارسایی‌های بنیادی برخوردار است. هدف این پژوهش تبیین باورهای هنجاری و رفتاری دانش‌آموزان در مورد حرفه‌ی حسابداری با استفاده از نظریه عمل منطقی است. پژوهش حاضر از لحاظ رویکرد کمی است و از روش رگرسیون خطی چندگانه استفاده می‌شود. برای گردآوری اطلاعات، پرسشنامه کارلسون و نئولا (۲۰۲۲) به صورت الکترونیکی از طریق رایانامه برای دانش‌آموزان پایه نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم (تجربی، ریاضی، علوم‌انسانی و کار و دانش) تهران، شیراز و جهرم در سال ۱۴۰۱ ارسال شد و در نهایت با روش نمونه‌گیری در دسترس از ۶۰۰ پرسش‌نامه ارسال شده ۴۵۰ پرسش‌نامه قابل استفاده تحلیل شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها الگوی رگرسیون چند متغیره با استفاده از نرم‌افزار اس پی اس اس شماره ۲۲ استفاده شد. نتایج الگوی نظریه عمل منطقی ساده شده را تایید می‌کند و نشان می‌دهد که هم باورهای رفتاری (عدم علاقه شخصی به حسابداری، فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر، عدم توانایی عددی، پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری و حقوق بالاتر در مشاغل دیگر) و هم باورهای هنجاری (تأثیر معلمان و هم‌تایان)، از طریق نگرش‌های شخصی و هنجارهای ذهنی، بر تصمیم دانش‌آموزان برای اجتناب از حرفه حسابداری تأثیر دارد. با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود، در راستای تغییر باورهای رفتاری و هنجاری، در آموزش حسابداری از حسابداران حرفه‌ای استفاده گردد، تا با استفاده از فنون آموزشی عملی و جذاب به دانش‌آموزان انگیزه یادگیری بیشتر در این حرفه را دهند و جایگاه واقعی رشته را نمایان سازند. علاوه بر این، کارآموزی و سمینارهای اجباری در برنامه درسی مدرسه گنجانده شود و این موارد از طریق رسانه‌های اجتماعی نیز آموزش داده شود.

کلید واژه‌ها: نظریه عمل منطقی، دانش‌آموزان، باورها، نگرش‌ها، حرفه حسابداری

^۱ استادیار گروه حسابداری، دانشگاه جهرم، جهرم، ایران (نویسنده مسئول). Mosallanejada^۲@gmail.com

^۲ استادیار گروه حسابداری، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. aminnazemi@gmail.com

۱-مقدمه:

انتخاب رشته مناسب و ادامه تحصیل برای دانش‌آموزان مانند سرمایه‌ای است که در همه برهه‌های زندگی سبب تعالی و شکوفایی آنها می‌شود. در ایران راه‌های مختلفی برای ورود به رشته حسابداری در دانشگاه‌ها وجود دارد، از جمله دانش‌آموزان هر سه رشته (ریاضی، تجربی و علوم انسانی) می‌توانند در هنگام انتخاب رشته پس از کنکور، حسابداری را انتخاب کنند یا از طریق هنرستان به این رشته ورود نمایند. پس از تکمیل مقطع کارشناسی، دانشجویان می‌توانند به مقطع کارشناسی ارشد وارد شوند یا مستقیماً با ورود به دنیای کار حرفه‌ای مسیر خود در حوزه حسابداری را ادامه دهند.

به لحاظ کار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی و کارشناسان رسمی دادگستری از مراجعی هستند که طبق قوانین به کار حسابداران در ایران مشروعیت می‌دهند. این مراجع تجربه و تخصص حسابداران را به خاطر اقدامات نظارتی و اجرایی اتخاذ شده به صورت مستمر جهت بهبود آموزش قواعد حسابداری جدید و تشویق به افزایش امنیت مشتریان افزایش می‌دهند.

با وجود چنین مسیر آموزشی و شغلی، در عمل می‌توان مشاهده کرد، علیرغم افزایش ورودی در رشته حسابداری، بازار کار هنوز با کمبود فراوان حسابداران حرفه‌ای و متخصص در حوزه‌های مختلف رو به رو است و تعداد زیادی از فارغ‌التحصیلان رشته حسابداری آمادگی لازم برای ورود به شرکت‌های حسابداری و حسابرسی را ندارند (بادآور نهندی و تقی‌زاده خانقاه، ۱۳۹۸) و ضعف‌های آموزش و یادگیری حسابداری همچنان برقرار است (حجازی و نحاس، ۱۴۰۱). از سوی دیگر موسسات حسابداری در جهان نیز نگرانی خود را درباره افزایش تقاضا برای حسابداران ارائه (دیلویتی، ۲۰۱۷؛ ارنست و یانگ، ۲۰۱۷) و بیان کرده‌اند، نیروی کار جهانی شامل ۶ درصد نیروی قراردادی است و احتمالاً با توجه به انتظارات موجود این درصد با گذشت زمان افزایش چشم‌گیر خواهد یافت (ارنست و یانگ، ۲۰۱۷).

در ایران یکی از دلایل کمبود حسابداران حرفه‌ای، مربوط به باورهای دانش‌آموزان از رشته حسابداری در هنگام انتخاب رشته و بعد از آن است (بادآور نهندی و تقی‌زاده خانقاه، ۱۳۹۸). با توجه به اینکه رشته حسابداری از رشته‌های پردرآمد در سطح بین‌المللی محسوب می‌شود، با این حال تصورات افراد پیش از انتخاب رشته می‌تواند بر تصمیم به انتخاب این رشته، متخصص شدن در رشته و در ادامه ورود به بازار کار به عنوان نیروی حرفه‌ای اثر بگذارد (بادآور نهندی و تقی‌زاده خانقاه، ۱۳۹۸). تعداد زیادی از ورودی‌های رشته حسابداری بدون آشنایی کافی از رشته و با باورهای اشتباه وارد رشته حسابداری می‌شوند، که این موضوع باعث می‌شود آمار خروجی رشته حسابداری و افرادی که وارد بازار کار رشته می‌شوند با ورودی رشته در جهان تفاوت فاحشی داشته باشد (افرا سیستم میهن، ۱۴۰۲). افرادی میان راه رشته خود را تغییر می‌دهند، افرادی

بعد از فارغ‌التحصیلی جذب بازار کارهای دیگر می‌شوند، چون به بازار کار رشته علاقه ندارند و بازارهای دیگر دارای درآمدزایی بالاتری برای آنها است (دنیای اقتصاد، ۱۴۰۱).

چالش بزرگ کمبود نیروی انسانی ماهر در موسسات حسابداری، حسابرسی و صنعت مشکل بسیار بزرگی است که جامعه در حال حاضر با آن مواجه است و شناخت باورهای دانش‌آموزان درباره رشته حسابداری کمک بسیار بزرگی به این موضوع می‌کند که ورودی و خروجی رشته حسابداری تناسب کافی را داشته باشند، تا نیروی کار ماهر مورد نیاز تامین شود (انجمن حسابداران خیره ایران، ۱۴۰۳).

فلتون و همکاران (۱۹۹۵) برای بررسی باورهای موجود درباره اثرات ناشی از گرایش‌های دانشجویان و هنجارهای ذهنی که موجب فاصله گرفتن آنها از حرفه حسابداری می‌شود، از نظریه عمل منطقی^۱ استفاده کردند. این نظریه به دفعات در سایر حوزه‌ها مثل مهندسی (پایمین و همکاران، ۲۰۱۶)، بازاریابی (معمارزاده و همکاران، ۲۰۱۷؛ پوکولانگارا و همکاران، ۲۰۱۷)، داروسازی (آلبراسین و همکاران، ۲۰۰۱؛ بوگارت و همکاران، ۲۰۰۰؛ بوسومپرا، ۲۰۰۱ و لیو، ۲۰۰۹) و برخی حوزه‌های کسب و کار دیگر (کومار و کومار، ۲۰۱۳) استفاده شده و نتایج حاصل، نشان‌دهنده توان پیش‌بینی این نظریه است. با این حال، تاکنون در تعداد اندکی از پژوهش‌های حسابداری در ایران مثل رحمانی و همکاران (۱۳۹۶) از این نظریه استفاده شده است. بنابراین در پژوهش حاضر از این نظریه در سطح دانش‌آموزان برای بررسی باورهای موجود استفاده شده و انتظار می‌رود مفید و سودمند باشد، زیرا در ایران بر خلاف برخی کشورها که انتخاب رشته ممکن است از طریق مدارس عالی و آموزشگاه‌ها^۲ انجام شود، انتخاب رشته اغلب از مسیر کنکور اتفاق می‌افتد. از این رو بررسی باورهای دانش‌آموزان از رشته حسابداری می‌تواند قابل توجه باشد. علاوه بر این، پژوهش‌های قبلی انجام شده نشان‌دهنده وجود یک رابطه مثبت قطعی بین باورهای رفتاری، باورهای هنجاری و تمایلات مربوط به جذب در حرفه، در بین دانش‌آموزان بوده است (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹). بنابراین، بررسی این باورها برای درک چرایی عدم تمایل انتخاب رشته حسابداری می‌تواند لازم و ضروری باشد. در این راستا نتایج حاصل از بکارگیری نظریه عمل منطقی نشان‌دهنده شناسایی موثر باورها و تمایلات تاثیرگذار بر انتخاب مسیر شغلی در حوزه حسابداری است (فلتون و همکاران، ۱۹۹۵؛ جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹، لاو، ۲۰۱۰). انتظار می‌رود شناسایی عوامل موثر تاثیرگذار بر انتخاب شغلی منجر به ارائه دیدگاه‌های مناسب برای تشویق نسبت به انتخاب حرفه حسابداری و در نتیجه کاهش کمبود

^۱ Theory of Reasoned Action (TRA)

^۲ college

نیروی کار ماهر و متخصص شود (جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲). به این ترتیب می‌توان انتظار داشت با انجام بررسی‌ها امکان ارائه راهکار مناسب نیز در این حوزه فراهم شود. با توجه به شرایط فوق در این پژوهش سوال‌های زیر مورد بررسی قرار گرفته است: (۱) کدام یک از باورهای رفتاری با گرایش‌های دانش‌آموزان برای عدم انتخاب حرفه حسابداری در آینده شغلی ارتباط دارند؟ (۲) کدام یک از باورهای هنجاری با هنجارهای ذهنی که منجر به عدم انتخاب حرفه حسابداری در آینده شغلی می‌شود، ارتباط دارند؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

درک باورهای دانش‌آموزان نسل جدید درباره حرفه حسابداری که دارای انتظارات زندگی منحصر به فرد و پیشینه‌های اجتماعی-اقتصادی و آموزشی متفاوتی هستند، که بر باور آنها نسبت به انتخاب موقعیت‌های شغلی تاثیرگذار است، می‌تواند مسئله‌ای چالش‌برانگیز باشد (جکلینگ و کالیرو، ۲۰۰۶). در این شرایط افزایش پیچیدگی انتخاب‌های شغلی نیازمند توجه دانش‌آموزان به آثار تصمیم‌گیری‌ها شامل باورها و واکنش‌های محیط حاکم است (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹). بعد از ورود دانش‌آموزان به دانشگاه نیز، بسیاری از آنها ممکن است درباره ماهیت شغل حسابداری باورهای اشتباهی پیدا کنند و جذب بازار کار نشوند (ماریوت و ماریوت، ۲۰۰۳) و این باورها اغلب بر اساس دیدگاه‌های کلیشه‌ای مغایر نسبت به حرفه است (کوری، ۱۹۹۲؛ ملادینیوچ، ۲۰۰۰). در ادامه این شرایط نه تنها نشان‌دهنده باور از پیش تعیین‌شده دانش‌آموزان نسبت به حرفه بوده است، بلکه حرفه حسابداری می‌تواند با یک مشکل در ارتباط با تصویر خود در بین دانش‌آموزان روبه‌رو باشد (آلین، ۲۰۰۴؛ کوتزی و اوبرهولزر، ۲۰۱۰؛ کوهن و هانو، ۱۹۹۳؛ کوری، ۱۹۹۲؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ لائو، ۲۰۱۰). برای مثال، در دنیای امروز حسابداران به عنوان افراد درگیر با اعداد شناخته می‌شوند (جکلینگ و کالیرو، ۲۰۰۶؛ جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲) که فاقد مهارت‌های تعامل اجتماعی هستند و وظایف تکراری انجام می‌دهند (کوری، ۱۹۹۲). بدیهی است وجود چنین دیدگاه منفی در جامعه می‌تواند بر باورهای دانش‌آموزان و در نتیجه تصمیم‌گیری شغلی آنها تاثیرگذار باشد.

نظریه عمل منطقی برای اولین بار در حوزه حسابداری توسط کوهن و هانو (۱۹۹۳) استفاده شده است. این پژوهشگران تصمیم‌گیری برای ادامه تحصیل در یک رشته را با وارد کردن متغیرهای دیگر تحت عنوان متغیرهای کنترل رفتار بررسی کرده‌اند. دو سال بعد، الگوی ساده شده نظریه عمل منطقی توسط فیلتون و همکاران (۱۹۹۵) برای بررسی نیت‌ها و نگرش‌ها نسبت به تبدیل شدن به یک حسابدار حرفه‌ای، بکار گرفته شد. در سال‌های بعد، الگوی ساده شده نظریه عمل منطقی توسط سایر پژوهشگران برای انجام بررسی‌ها در حوزه حسابداری استفاده

شد. برای مثال، از الگوی ساده شده نظریه عمل منطقی برای تحلیل عوامل تاثیرگذار بر تعداد فارغ‌التحصیلان حسابداری در کشور استرالیا (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹) و بررسی تصمیم‌گیری شغلی دانشجویان حسابداری در رویه‌های حسابداری پس از رسوایی شرکت انرون استفاده شده است (لاو، ۲۰۱۰). علاوه بر این نظریه عمل منطقی برای بررسی تفاوت در اهداف اصلی دانشجویان بین‌المللی و دانشجویان کشور استرالیا برای انتخاب موقعیت شغلی در حوزه حسابداری نیز بکار رفته است (جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲).

کیفیت منحصر به فرد نظریه عمل منطقی که توسط فیشباین و آجزن (۱۹۷۵) طراحی شده در ارائه یک چارچوب ایستا است، که از طریق آن امکان اندازه‌گیری، مفهوم‌سازی و شناسایی اجزای تاثیرگذار بر رفتار انسان و تحلیل دلایلی که با توجه به آنها باورهای فردی با توجه به انگیزه‌های موجود با الگوی خاص تلفیق می‌شوند، فراهم می‌شود (مونتانو و کاسپرزیچ، ۲۰۰۸). در این نظریه روان‌شناسی اجتماعی، فرض شده، نیت رفتار فرد می‌تواند تشکیل‌دهنده گرایش یک فرد به سمت رفتار مشخص (تاثیر فردی) و هنجارهای اجتماعی (تاثیر اجتماعی) باشد که بر مشاهده رفتار مورد نظر احاطه دارند (فیشباین و آجزن، ۱۹۷۵). این نظریه در واقع گرایش به یک احساس فردی (مثبت یا منفی) برای نمایش یک رفتار خاص را نشان می‌دهد (فیشباین و آجزن، ۱۹۷۵).

نتایج پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد، ویژگی‌های فردی نسبت به حرفه حسابداری با توجه به باورهای مختلفی تحمیل می‌شود، که امکان تفکیک باورها به دو جزء درونی (ذاتی) و بیرونی وجود دارد (جکلینگ و کالیرو، ۲۰۰۶؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹). پژوهش‌های قبلی در این حوزه از الگوی ساده سازی‌شده نظریه عمل منطقی در حوزه حسابداری استفاده کردند و نشان دادند این عوامل بر باورهای رفتاری دانش‌آموزان در ارتباط با انتخاب رشته آنها تاثیر با اهمیت داشته است (فیلتون و همکاران، ۱۹۹۵؛ جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ لاو، ۲۰۱۰). عوامل درونی باورها با رضایت فردی ارتباط دارند، که با انجام یک فعالیت خاص شناسایی می‌شود (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ لاو، ۲۰۱۰) و در عمل تحت تاثیر عوامل خارجی باورها همچون فشارها و تشویق سایرین قرار ندارد (ان جی، ۲۰۰۹؛ لاو، ۲۰۱۰). باورهای درونی اولیه تاثیرگذار بر باور دانش‌آموزان درباره حرفه حسابداری شامل منافع فردی در حسابداری، ناتوانی در برخورد مناسب با اعداد و باور مشخص نسبت به ملال آور و خسته‌کننده بودن حرفه حسابداری است (کوهن و هانو، ۱۹۹۳؛ گیگر و اوگیبی، ۲۰۰۰؛ جکلینگ و کالیرو، ۲۰۰۶؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ سامان و کروکر، ۱۹۹۹).

در ارتباط با اولین جزء ذاتی عوامل درونی باورها، دانش‌آموزان که علاقه‌مند به حسابداری باشند گرایش مثبت نسبت به حرفه دارند (مک‌دوال و جکلینگ، ۲۰۱۰) و به احتمال بیشتر پس

از فارغ‌التحصیل شدن یک موقعیت شغلی در حرفه انتخاب می‌کنند (سامان و کروکر، ۱۹۹۹؛ ساید و همکاران، ۲۰۰۴؛ اویار و همکاران، ۲۰۱۱). به هر حال، نتایج پژوهش‌های متعدد در این حوزه نشان می‌دهد دانش‌آموزان باور دارند حرفه حسابداری خسته‌کننده (بیرنی و ویلیس، ۲۰۰۵؛ کوهن و هانو، ۱۹۹۳؛ ویلز، ۲۰۱۵) و به خاطر فشار ناشی از بازه زمانی دارای سطح بالای استرس است (گیرمانو و همکاران، ۲۰۰۹). همان‌طور که گیگر و اوگیلی (۲۰۰۰) در پژوهش خود نشان می‌دهند، هر دو گروه دانشجویان در رشته حسابداری و رشته‌های دیگر ممکن است در زمان فارغ‌التحصیلی به این نتیجه برسند، که مطالب تشریح شده خسته‌کننده بوده است. بنابراین، منطقی است فرض شود علاقه آنها به رشته با توجه به شرایط فوق، در طول تحصیل کاهش یابد (ماریوت و ماریوت، ۲۰۰۳). علاوه بر این، برخی دانش‌آموزان درباره ظرفیت خود برای روبرو شدن با محتوای دوره‌های حسابداری و آزمون پایانی آن احساس اعتماد به نفس ندارند (بیرنی و فلود، ۲۰۰۵). به این ترتیب شرایط فوق نشان می‌دهد این دانش‌آموزان تمایل کمتری به حرفه حسابداری در هنگامی دارند، که باور داشته باشند فعالیت در حرفه نیازمند برخورداری از سطح بالایی از مهارت‌های عددی است (جکلینگ و کالیرو، ۲۰۰۶). در واقع درک آنها از مهارت‌های عددی مورد نیاز می‌تواند در الگوی نظریه عمل منطقی، بر انتخاب آنها نسبت به فعالیت در حرفه حسابداری تاثیر مشخص داشته باشد (کوهن و هانو، ۱۹۹۳؛ اویار و همکاران، ۲۰۱۱).

عوامل بیرونی باورها، نشان‌دهنده یک فعالیت انجام شده برای دستیابی به نتیجه مشخص است. این اجزا را می‌توان به عنوان پیامدهایی تعریف کرد که دانش‌آموزان تصور می‌کنند با فارغ‌التحصیل شدن از رشته یا انتخاب یک موقعیت شغلی در حرفه حسابداری دریافت خواهند کرد (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹). پژوهش‌های قبلی انجام شده در این حوزه نشان می‌دهند اجزای بیرونی احتمالاً تاثیرگذار بر انتخاب شغلی دانشجویان حسابداری عبارت است از شاخص حقوق و فرصت‌های شغلی (احمد و همکاران، ۱۹۹۷؛ فیلتون و همکاران، ۱۹۹۴؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ هوتایبات، ۲۰۱۲؛ ساید و همکاران، ۲۰۰۴؛ سامسوری و همکاران، ۲۰۱۶).

نتایج پژوهش‌های گذشته نشان می‌دهد درآمد آتی تاثیر کلیدی بر انتخاب رشته دانش‌آموزان دارد (آویونگ و ساندز، ۱۹۹۷؛ فیلتون و همکاران، ۱۹۹۴؛ لوی و سیمونز، ۱۹۹۷؛ مالدین و همکاران، ۲۰۰۰؛ تان و لاسواد، ۲۰۰۶). این پژوهش‌ها همچنین نشان می‌دهند علاقه دانشجویان رشته حسابداری می‌تواند تحت تاثیر منفی درک آنها نسبت به فراوانی فرصت‌های شغلی قرار داشته باشد (هوتایبات، ۲۰۱۲). برای مثال، اویار و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهش خود بیان کرده‌اند، چشم‌انداز شغلی مناسب در حسابداری احتمالاً می‌تواند بر انتخاب شغلی دانشجویان با توجه به تاکید آنها بر فرصت‌های شغلی در هنگام تصمیم‌گیری تاثیر مشخص داشته باشد (احمد و همکاران، ۱۹۹۷؛ فیلتون و همکاران، ۱۹۹۴؛ هوتایبات، ۲۰۱۲؛ سامسوری و همکاران، ۲۰۱۶).

علاوه بر این، پائولیلو و ایتیس (۱۹۸۲) بیان کرده‌اند فرصت‌های شغلی مناسب مهمترین عامل تاثیرگذار بر انتخاب‌های شغلی دانشجویان هستند.

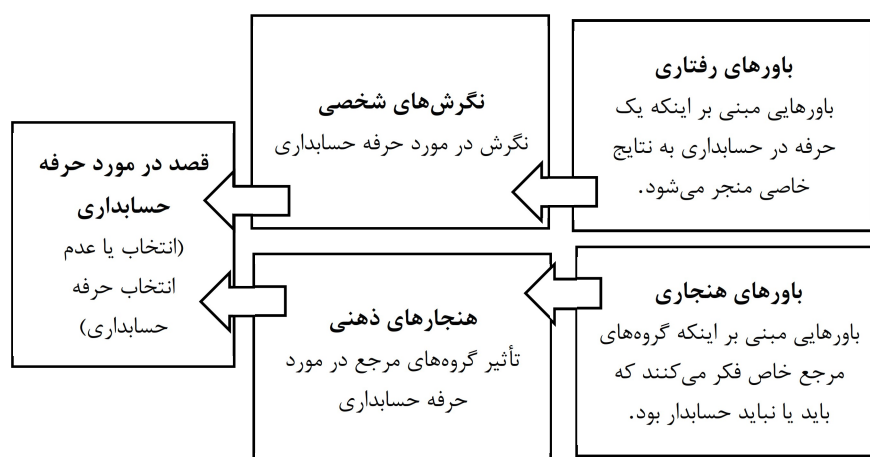
هدف دانشجویان برای فارغ‌التحصیل شدن در رشته حسابداری می‌تواند تحت تاثیر واکنش مورد انتظار آنها نسبت به گروه‌های مهم مرجع قرار داشته باشد (گیگر و اوگیلی، ۲۰۰۰؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ مائولدین و همکاران، ۲۰۰۰؛ پائولیلو و ایستیس، ۱۹۸۲؛ تان و لاسواد، ۲۰۰۶). برخی گروه‌های مرجع در این حوزه عبارت از همتایان (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹)، والدین (آئیونگ و ساندز، ۱۹۹۷؛ کوهن و هانو، ۱۹۹۳؛ داندی و نیتیلیک، ۲۰۰۲؛ پیرسون و دیلمان-جنکینز، ۱۹۹۷؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ تان و لاسواد، ۲۰۰۶) و معلمان (پائولیلو و ایستیس، ۱۹۸۲؛ بیرنی و فلود، ۲۰۰۵؛ بیرنی و ویلیس، ۲۰۰۵ و مائولدین و همکاران، ۲۰۰۰). به هر حال، اولی و سیمونز (۱۹۹۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که گروه‌های مرجع (معلمان، والدین و همتایان) کمترین تاثیرگذاری را بر انتخاب‌های مهم دانش‌آموزان داشته‌اند و سوگهارا و بولاند (۲۰۰۶) بیان کرده‌اند، تاثیر معلمان بر انتخاب حسابداری به عنوان رشته تحصیلی در مقایسه با سایر گروه‌های مرجع به نسبت ضعیف‌تر است. علاوه بر این، هنجارهای ذهنی^۱ در نظریه عمل منطقی به عنوان «دیدگاه فردی یا ادراک شخصی تعریف می‌شود، که اکثر افراد نزدیک و مهم منجر می‌شوند، فرد تصور کند رفتار مورد نظر باید انجام یا نباید مشاهده شود» (فیشباین و آجنز، ۱۹۷۵، ص ۳۰۲). طبق این نظریه، گرایش فردی به یک رفتار خاص با توجه به باورهای رفتاری مشخص شده است و این شرایط در حالی است که هنجارهای ذهنی تحت تاثیر باورهای هنجاری^۲ هستند (فیشباین و آجنز، ۱۹۷۵). این نوع از باورهای رفتاری در ادامه به عنوان «باورهایی تعریف می‌شود که عملکرد رفتاری به واسطه آنها با ویژگی‌ها یا نتایج خاص مرتبط می‌شوند» (مونتانو و کاسپریک، ۲۰۰۸، ص ۷۸). بنابراین، فرض بنیادی در باورهای رفتاری این است که یک عملکرد خاص مانند انتخاب شغل در عمل می‌تواند پیامدهای خاصی برای فرد به همراه داشته باشد (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹). به این ترتیب تصمیم‌گیری برای انتخاب یک مسیر شغلی خاص همچنین می‌تواند تحت تاثیر تجارب و دیدگاه‌های سایرین قرار گیرد که در اصطلاح به آنها باورهای هنجاری گفته می‌شود (مونتانو و کاسپریک، ۲۰۰۸). در نتیجه هنگامی که دانش‌آموزان یک انتخاب خاص در ارتباط با حرفه حسابداری اتخاذ می‌کنند، باورهای رفتاری و باورهای هنجاری با توجه به نقش تعیین‌کننده آنها در ارتباط با انتخاب عملکرد خاص برای اجرا می‌توانند با اهمیت و تاثیرگذار باشند و این الگو باید در تحلیل تصمیم‌گیری مورد توجه قرار گیرد (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹).

^۱ Subjective Norms

^۲ Normative Beliefs

بنابراین پژوهش حاضر با بهره‌گیری از الگوی ساده شده نظریه عمل منطقی فیلتون و همکاران (۱۹۹۵) با توجه به تایید نتایج آن در ادبیات پژوهش حسابداری انجام شده است (فیلتون و همکاران، ۱۹۹۵؛ جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ لاو، ۲۰۱۰). همان‌طور که شکل ۱ به صورت تصویری نشان می‌دهد، تمایلات دانش‌آموزان در ارتباط با انتخاب آینده شغلی در عمل به ویژگی‌ها و هنجارهای ذهنی آنها وابستگی مشخص دارد.

شکل ۱: الگوی ساده‌سازی شده نظریه عمل منطقی با اهداف دانش‌آموزان در مورد حرفه حسابداری (فیلتون و همکاران، ۱۹۹۵؛ کارلسون و نئولا، ۲۰۲۲)

پیشینه پژوهش‌های خارجی

کوهن و هانو (۱۹۹۳) در پژوهش خود با عنوان تجزیه و تحلیل ساختارهای زیربنایی مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری به عنوان رشته اصلی از نظریه عمل منطقی برای اولین بار در حوزه حسابداری استفاده کردند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد سازه‌های نگرش نسبت به رفتار، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری ادراک شده، همگی سهم مستقلی در پیش‌بینی انتخاب رشته داشتند.

گیگر و اوگیلیبی (۲۰۰۰) در پژوهش خود با عنوان درس اول حسابداری: باورهای دانش‌آموزان و تأثیر آنها بر تصمیم‌گیری در انتخاب رشته حسابداری به طور جداگانه باورهای اولیه و تغییرات در باورها را در طول تحصیل، برای رشته‌های مورد نظر حسابداری و غیرحسابداری مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد معلمان نقش بااهمیتی در تغییر باورهای دانش‌آموزان دارند.

تان و لاسواد (۲۰۰۹) در پژوهش خود با موضوع درک انتخاب رشته‌های تحصیلی توسط دانش‌آموزان: تحلیل طولی از دانشجویان در ابتدا و پایان دوره تحصیلی خود در دانشگاه نیوزلند در مورد انتخاب رشته، باورها و نگرش آنها نسبت به رشته حسابداری یا رشته‌های غیرحسابداری نظرسنجی کردند. هدف پژوهش بررسی تغییرات در باورها بین شروع و پایان تحصیل در دانشگاه بود. نتایج حاکی از آن است که بسیاری از دانشجویان در ابتدای تحصیل در دانشگاه رشته‌هایی را انتخاب می‌کنند که با باور آنها مطابقت دارد، اما برخی از دانشجویان نیز باور خود را تحت تاثیر معلمان، هم‌تایان و والدین تغییر می‌دهند.

کارلسون و نئولا (۲۰۲۲) در پژوهش خود با موضوع باورهای موثر در انتخاب شغل دانشجویان در سوئد با استفاده از تئوری ساده‌شده عمل منطقی، به بررسی باورهای دانش‌آموزان که بر نگرش‌ها و هنجارهای ذهنی آنها تأثیر می‌گذارد و آنها را به عدم انتخاب حرفه حسابداری در سوئد سوق می‌دهد، پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هم باورهای رفتاری (عدم علاقه شخصی به حسابداری، فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر، عدم توانایی عددی، پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری و حقوق بالاتر در مشاغل دیگر) و هم باورهای هنجاری از طریق نگرش‌های شخصی و هنجارهای ذهنی، بر تصمیم دانش‌آموزان برای اجتناب از حرفه حسابداری تأثیر دارد.

المعماری و مسلم (۲۰۲۴) با بررسی عوامل موثر بر انتخاب شغلی دانشجویان حسابداری در دانشگاه‌های بحرین بیان کردند خودانگیزگی، مزایا و پاداش‌ها و تأثیرات هم‌تایان به طور قابل توجهی بر انتخاب شغلی آنها تأثیر دارد. این یافته‌ها به درک بهتر ترجیحات شغلی کمک می‌کند و راهبردهایی را روشن می‌کند، که می‌تواند افراد مستعد را جذب و حفظ کند. علاوه بر این، بینش‌هایی را در مورد چگونگی کاهش سردرگمی تصمیم‌گیری ارائه می‌دهد و در نتیجه رضایت از مسیر شغلی انتخابی را افزایش می‌دهد.

تنپتادوم، سوانا و سریکاو (۲۰۲۴) در پژوهش خود با عنوان عوامل موثر بر تصمیم برای پیگیری حرفه حسابداری دانش‌آموزان دبیرستانی در کریدور اقتصادی شرقی تایلند باورهای دانش‌آموزان را بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد هنگامی که دانش‌آموزان یک انتخاب خاص در ارتباط با حرفه حسابداری اتخاذ می‌کنند، باورهای رفتاری و باورهای هنجاری با توجه به نقش تعیین‌کننده آنها در ارتباط با انتخاب عملکرد خاص برای اجرا می‌توانند بااهمیت و تاثیرگذار باشند.

پیشینه پژوهش‌های داخلی

شاهسواری و غفاری (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان بررسی عوامل اثرگذار بر استخدام فارغ‌التحصیلان رشته حسابداری: مطالعه موردی دانشگاه آزاد اسلامی واحد الیگودرز به این نتیجه رسیدند عواملی مانند داشتن روحیه کار گروهی، اعتماد به نفس، توانایی تحلیل رویدادهای مالی، توانایی تفسیر استانداردهای حسابداری ایران، حفظ اعتماد جامعه به کارهای انجام شده توسط حسابدار، ترجیح دادن منافع جامعه بر منافع شخصی، رعایت بی‌طرفی و استقلال، آشنایی با قانون کار و بیمه، یادگیری نرم‌افزارهای حسابداری، آشنایی با برنامه‌هایی مانند ورد و اکسل و داشتن تجربه‌کاری بر استخدام فارغ‌التحصیلان حسابداری تأثیرگذار است. اما آشنایی کامل با مطالب آموزشی داده شده حسابداری در مقطع کارشناسی برای ورود به محیط کار کفایت نمی‌کند.

اجاقی و طالبوند (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان بررسی عوامل موثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری، به این نتیجه رسیدند که سطح تحصیلات خانواده، راهنمایی خانواده و خویشاوندان، نزدیک بودن به رشته آمار و ریاضی و کامپیوتر، تأثیرپذیری از دوستان و همسالان و مدرک‌گرایی با انتخاب رشته حسابداری ارتباط بسیار زیادی دارد و در عین حال مشاوره با غیر دوستان، دوری از خانواده و شهر، مشورت با شاغلین رشته، هزینه‌های مالی و شیوه تدریس اساتید ارتباط متوسطی با انتخاب رشته و آگاهی پیش از ورود به دانشگاه و آینده رشته و بازار کار آن تأثیر ضعیفی در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری داشته است.

مشایخ و خوئینی (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان حسابداری بر تمایل به شغل حسابرسی و توصیفشان از حسابرس ایده‌آل به این نتیجه رسیدند، که افراد در جستجوی شغلی هستند که به آن علاقه‌مند باشند و تلاش می‌کنند تا توانایی‌های خود را با وظایف شغل موردنظر تطابق دهند. آنها به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه پنج عاملی شخصیت گلدبرگ استفاده کردند. نمونه مورد بررسی متشکل از ۱۴۶ نفر از دانشجویان حسابداری نیمسال آخر کارشناسی و نیمسال اول کارشناسی ارشد در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ بوده است و داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و تجزیه و تحلیل رگرسیون مورد بررسی قرار گرفتند. آنها بیان کردند شکاف اساسی بین توصیفی که دانشجویان از شخصیت خود ارائه می‌دهند و توصیفی که از یک حسابرس ایده‌آل دارند، وجود دارد.

بادآور نهندی و تقی‌زاده خانقاه (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان عوامل موثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در دانشگاه‌های ایران بیان کردند، انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعددی قرار گیرد. نتایج نشان می‌دهد که به ترتیب عامل انتظارات از حرفه و راهنما به عنوان معیارهای مهم در انتخاب رشته حسابداری می‌باشد و سپس عامل ویژگی‌های شخصی و در نهایت عامل درک در اولویت آخر می‌باشد.

مختارزاده بازرگانی و علیزاده (۱۳۹۸) در پژوهش خود با به بررسی عوامل موثر در گرایش انتخاب رشته تحصیلی در دانش‌آموزان شهرستان نوشهر پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد نظر دبیر و مشاور تحصیلی، علاقه دانش‌آموز، سوابق تحصیلی، نظر خانواده و استعداد تحصیلی در گرایش انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است.

منتی و محمدی (۱۴۰۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند آبرومندی، امکان ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر، استقلال، شهرت دانشگاه، عضویت حرفه‌ای، آرمان‌گرا بودن، پیشرفت شغلی آتی، دانش قبلی حسابداری، اعتبار و موقعیت اجتماعی و چشم‌انداز خوب و فرصت‌های شغلی به‌عنوان ۱۰ شاخص برتر انتخاب رشته حسابداری از نگاه شرکت‌کنندگان در این پژوهش انتخاب شده است.

برهانی مزدهی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند بازار کار و درآمد مناسب، توصیه سایرین، رشته کارشناسی، علاقه و توانایی، ویژگی‌های رشته حسابداری و عوامل اجتماعی از دلایل تغییر رشته و انتخاب رشته حسابداری برای ادامه تحصیل در مقطع تحصیلات تکمیلی است.

حمیدی‌زاده، اوحدی و شکری (۱۴۰۲) در پژوهش خود با عنوان تأثیر راهبرهای انگیزشی بر جامعه‌پذیری حرفه‌ای دانشجویان حسابداری مقاطع تحصیلات تکمیلی، برای آزمون فرضیه‌ها از الگوی رگرسیون چند متغیره با استفاده از نرم‌افزار اس پی اس شماره ۲۲ استفاده کردند. یافته‌های آنها نشان می‌دهد انگیزش درونی، تأثیر مثبت و معنی‌داری بر جامعه‌پذیری حرفه‌ای دارد، اما انگیزش بیرونی تأثیر معنی‌داری ندارد.

غلامپور و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود با عنوان بررسی عوامل موثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان بیان می‌کنند علایق شخصی، توانایی‌های فردی و مشاوره معلمان و دوستان نقش مهمی در انتخاب رشته می‌کنند و می‌توانند انگیزه و موفقیت تحصیلی را افزایش دهند. تاثیر خانواده، به ویژه والدین، نیز در این تصمیم‌گیری مهم است؛ نظرات و فشارهای آن‌ها می‌تواند به شکل مثبت یا منفی بر انتخاب دانش‌آموزان اثر بگذارد. فرصت‌های شغلی و حقوق نیز از عوامل کلیدی هستند که دانش‌آموزان را به سمت رشته‌هایی با آینده شغلی مناسب سوق می‌دهند.

در پژوهش‌های قبلی همان‌طور که مشاهده می‌شود، شواهد متضادی وجود دارد که لازم است در این زمینه پژوهشی انجام شود که اثر گروه‌های اثرگذار و باورهای افراد بررسی گردد. بنابراین موضوع پژوهش و روش استفاده شده در آن کاملاً جدید است.

۳- فرضیه‌های پژوهش

همان‌طور که در چارچوب نظری می‌توان مشاهده کرد، باورهای رفتاری تحت تاثیر اجزای درونی و بیرونی به فرد تحمیل می‌شوند (فیلتون و همکاران، ۱۹۹۵؛ جکلینگ و همکاران، ۲۰۱۲؛ جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ لائو، ۲۰۱۰). پژوهش حاضر با توجه به ادبیات پژوهش موجود با بکارگیری الگوی ساده‌سازی شده نظریه عمل منطقی و با تاکید بر اجزای درونی و بیرونی مشخص شده در پژوهش‌های قبل انجام شده است. در عمل می‌توان مشاهده کرد بخش عمده ادبیات پژوهش (آدامز و همکاران، ۱۹۹۴؛ احمد و همکاران، ۱۹۹۷؛ آیونگ و ساندز، ۱۹۹۷؛ بیرنی و همکاران، ۲۰۱۲؛ بیرنی و فلود، ۲۰۰۵؛ بیرنی و ویلیس، ۲۰۰۵؛ کوتزی و اوبرهولزر، ۲۰۱۰؛ دالسی و اوزپایسی، ۲۰۱۸؛ فیلتون و همکاران، ۱۹۹۴؛ جکلینگ و کالیرو، ۲۰۰۶؛ ماریوت و ماریوت، ۲۰۰۳؛ پائولیلو و ایستیس، ۱۹۸۲؛ ساید و همکاران، ۲۰۰۴؛ اویار و همکاران، ۲۰۱۱ و ویلز، ۲۰۱۵؛ مختارزاد و همکاران، ۱۳۹۸ و غلامپور و همکاران، ۱۴۰۲) بر این اجزا بدون استفاده از یک الگوی تئوریک مشروع متمرکز بوده است. در نظریه ساده شده عمل منطقی فرض می‌شود گرایش‌های فردی تاثیر مستقیم بر باورهای رفتاری داشته است و این شرایط در عمل نشان می‌دهد فردی که اعتقاد به نتایج منفی داشته باشد، در واقعیت یک رفتار خاص از خود نشان می‌دهد که این رفتار نگرش نامطلوب و منفی، در نتیجه گرایش خاص فرد در زندگی خواهد بود (مونتانو و کاسپرزیک، ۲۰۰۸).

علاوه بر این باورهای هنجاری دانش‌آموزان نیز (تحت تاثیر والدین، هم‌تایان و معلمان) بر انتخاب آنها در حرفه حسابداری تاثیر مشخص دارد (جکلینگ و کینیلی، ۲۰۰۹؛ لائو، ۲۰۱۰؛ مختارزاده و همکاران، ۱۳۹۸ و غلامپور و همکاران، ۱۴۰۲). همان‌طور که در الگوی ساده شده نظریه عمل منطقی می‌توان مشاهده کرد، این باورها نشان‌دهنده الگوهای هنجاری هستند. به این ترتیب وقتی که اطرافیان با اهمیت فرد اعتقاد دارند، یک رفتار خاص نباید در وی مشاهده شود، فرد یک الگوی هنجاری منفی نسبت به این رفتار خواهد داشت (مونتانو و کاسپرزیک، ۲۰۰۸). با توجه به شرایط فوق، متغیرهای کلیدی شناسایی شده برای تعیین الگوهای رفتاری و باورهای هنجاری در شکل ۲ ارائه شده و با توجه به این متغیرها فرضیه اصلی اول و فرضیه‌های فرعی اول تا ششم در مورد باورهای رفتاری و فرضیه اصلی دوم و فرضیه‌های فرعی هفتم تا نهم در مورد باورهای هنجاری در پژوهش حاضر طراحی و بررسی شده است:

فرضیه اول: حداقل یک متغیر تعیین‌کننده در ارتباط با باورهای رفتاری به‌طور قابل توجه و معنی‌دار بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیرگذار است.

فرضیه فرعی اول: عدم علاقه شخصی به حسابداری بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی دوم: فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی سوم: خسته‌کننده بودن حرفه حسابداری بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی چهارم: استرس زیاد در حرفه حسابداری بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی پنجم: حقوق بیشتر در مشاغل دیگر بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی ششم: عدم توانایی عددی بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه دوم: حداقل یک متغیر تعیین‌کننده در ارتباط با باورهای هنجاری بطور قابل توجه و معنی‌دار بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیرگذار است.

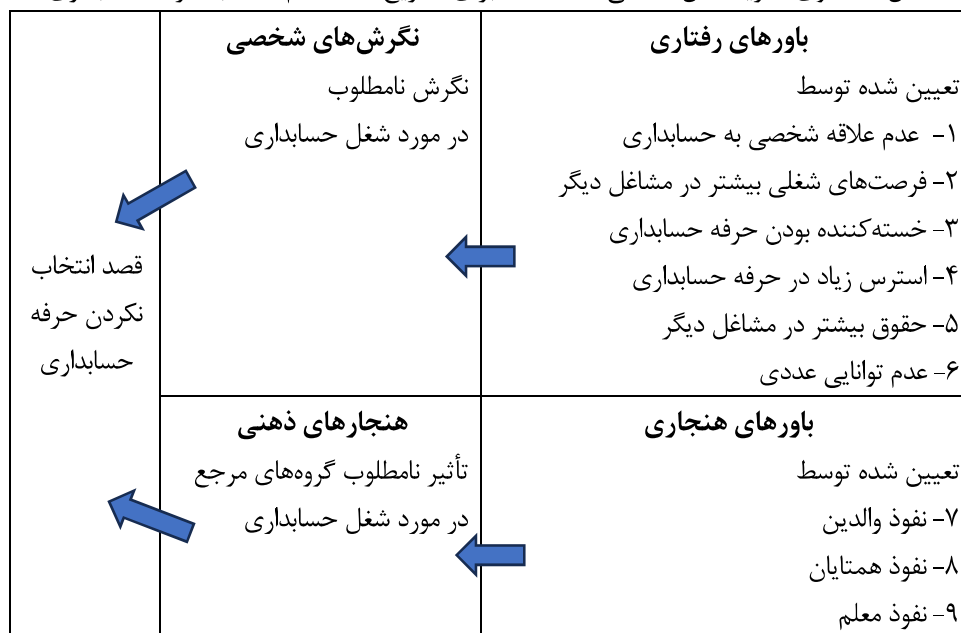
فرضیه فرعی هفتم: نفوذ والدین بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی هشتم: نفوذ همتایان بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

فرضیه فرعی نهم: نفوذ معلم بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد.

شکل ۲: الگوی نظریه عمل منطقی ساده شده برای تشریح قصد عدم انتخاب حرفه حسابداری

۴- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به هدف آن، از نوع پژوهش‌های کاربردی تلقی می‌شود و نتایج آن را می‌توان در عمل به‌کار گرفت و در جهت رشد و بهتر کردن فرآیند آموزش حسابداری مورد استفاده قرار داد. از آنجا که بدون دخل و تصرف به تشریح موقعیت موجود در جامعه می‌پردازد، از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است. بر حسب زمان اجرای پژوهش نیز، مقطعی و بر حسب نوع داده، پژوهش مزبور کمی می‌باشد.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر پایه نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم در حال تحصیل در سه رشته ریاضی فیزیک، علوم تجربی، علوم انسانی دبیرستان و کار و دانش غیر حسابداری، در سال تحصیلی ۱۴۰۱ تهران، شیراز و جهرم که معدل کل آنها بالای ۱۷ بوده است. دلیل انتخاب پایه‌های تحصیلی قبل از دوازدهم شکل‌گیری باورها از ابتدا است (غلامپور و همکاران، ۱۴۰۴) و دلیل انتخاب شهرهای مورد نظر افزایش تعداد دانش‌آموزان و در دسترس بودن اطلاعات بوده است. جمعیت این افراد بر اساس آمار گرفته شده از آموزش و پرورش ۸۰۰۰۰ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران در شکل ۳ در سطح خطای ۰/۰۵ حجم نمونه ۳۸۴ نفر تعیین گردید و با روش نمونه‌گیری در دسترس ۶۰۰ پرسش‌نامه از طریق

ایمیل دریافتی در دسترس از آموزش و پرورش ارسال شد، که در نهایت ۴۵۰ پرسش‌نامه قابل استفاده تحلیل شد.

شکل ۳: فرمول کوکران

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left[\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right]}$$

$$n = \frac{\frac{3,8416 * 0,5 * 0,5}{0,025}}{1 + \frac{1}{8,0000} * \left[\frac{3,8416 * 0,5 * 0,5}{0,025} - 1 \right]} = 384$$

به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات در خصوص باورهای رفتاری و هنجاری مرتبط با عدم انتخاب رشته حسابداری از پرسشنامه ۱۵ سوالی کارلسون و نتولا (۲۰۲۲) استفاده شده است که بخش اول شامل اطلاعات جمعیت‌شناختی (سوالات ۱-۲)، بخش دوم اطلاعات رشته تحصیلی و شهر (سوال ۳-۴)، بخش سوم باورهای رفتاری (سوالات ۵-۱۰) و بخش چهارم باورهای هنجاری نامطلوب در مورد عدم انتخاب حرفه حسابداری (سوالات ۱۱-۱۳) می‌باشد. سوال‌های پنجم تا دهم به ترتیب باورهای رفتاری عدم علاقه شخصی به حسابداری، فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر، خسته‌کننده بودن حرفه حسابداری، استرس زیاد در حرفه حسابداری، حقوق بیشتر در مشاغل دیگر و عدم توانایی عددی و سوال‌های یازدهم تا سیزدهم باورهای هنجاری نفوذ والدین، نفوذ هم‌تایان و نفوذ معلم را اندازه‌گیری می‌کند. این پرسشنامه بر مبنای مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای و در راستای جمع‌آوری اطلاعات در رابطه با موضوع پژوهش است. عوامل مؤثر و مرتبط با عدم انتخاب رشته از مبانی نظری و پیشینه پژوهش استخراج شد، که گهگاه این عوامل در برخی پژوهش‌ها مشترک بودند. در کل ۱۱ عامل بر اساس بسامد تکرار در پیشینه پژوهش و پژوهش‌های صاحب‌نظران و نظریه‌پردازان استخراج شد و استفاده شد. به‌منظور تعیین اعتبار صوری و محتوایی پرسشنامه از نظر خبرگان استفاده شد. پس از تهیه و تنظیم سؤالات بر روی ۴۴ نفر از گروه نمونه اجرا شد. تقریباً بعد از دو هفته مجدداً روی نمونه مورد نظر اجرا شد و از طریق روش ضریب آلفای کرونباخ ضریب پایایی محاسبه که ضریب حاصله به میزان ۰/۷۹۲ تعیین شد؛ این عدد نشان از اطمینان کافی از پایایی پرسشنامه دارد.

۵- یافته‌های پژوهش

همان‌گونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود، توصیف داده‌های جمعیت‌شناختی پژوهش نشان می‌دهد که مجموع نمونه آماری این پژوهش ۴۵۰ نفر شامل، ۲۱۲ نفر دختر و بقیه پسر از تهران، شیراز و جهرم هستند. سایر اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: اطلاعات جمعیت‌شناختی

درصد	تعداد پرسش‌نامه استفاده شده	ویژگی	
٪۵۳	۲۳۸	پسر	جنسیت
٪۴۷	۲۱۲	دختر	
٪۱۹	۸۶	ریاضی	تحصیلات
٪۳۵	۱۵۸	تجربی	
٪۲۲	۹۹	انسانی	
٪۲۴	۱۰۷	کارو دانش غیر حسابداری	سن
٪۵۲	۲۳۲	۱۵-۱۷	
٪۴۰	۱۷۸	۱۷-۱۹	
٪۸	۴۰	>۱۹	شهر
۴۷٪	۲۱۰	تهران	
۲۶,۵٪	۱۲۰	شیراز	
۲۶,۵٪	۱۲۰	جهرم	نوع مدرسه
۳۳٪	۱۵۰	تیزهوشان	
۳۲٪	۱۴۵	نمونه دولتی	
۳۵٪	۱۵۵	عادی	

یافته توصیفی مربوط به متغیرهای رفتاری پژوهش از طریق خروجی نرم‌افزار SPSS به‌دست آمده و در جدول شماره ۲ تفسیر و تجزیه و تحلیل توصیفی شد.

جدول ۲: شاخص‌های توصیفی برای متغیرهای رفتاری پژوهش

متغیرهای رفتاری پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشدگی
عدم علاقه شخصی به حسابداری	۴۵۰	۲,۷۷۸	۱,۱۲۳	۰,۲۵۶	-۰,۶۵۰
فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر	۴۵۰	۳,۳۶۲	۱,۰۷۸	-۰,۲۹۹	-۰,۶۰۰
عدم توانایی عددی	۴۵۰	۲,۹۱۶	۱,۱۲۶	۰,۰۸۲	-۰,۶۵۵
خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری	۴۵۰	۲,۴۶۷	۱,۰۰۶	۰,۲۴۳	-۰,۴۶۲
پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری	۴۵۰	۴,۵۷۸	۰,۶۸۰	-۱,۶۲۷	۲,۳۰۱
حقوق بالاتر در مشاغل دیگر	۴۵۰	۴,۱۱۸	۰,۹۳۵	-۰,۷۴۵	-۰,۳۹۳

همان‌طور که در جدول ۲ به صورت یافته‌های متغیرهای رفتاری پژوهشی حاصل شده بیشترین انحراف معیار مربوط به متغیر عدم توانایی عددی است که نشان از پراکندگی بیشتر این متغیر نسبت به سایر متغیرها است و کمترین مقدار انحراف معیار مربوط به متغیر پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری است و در نتیجه کمترین مقدار پراکندگی مربوط به این متغیر است. بنابراین بیشترین همگنی پاسخ دانش‌آموزان را متغیر رفتاری پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری دارا می‌باشد. بیشترین مقدار میانگین مربوط به متغیر پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری و کمترین مقدار میانگین مربوط به متغیر خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری است. یعنی دانش‌آموزان پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری را باور رفتاری غالب‌تری برای عدم انتخاب حرفه حسابداری در نظر می‌گیرند و از نظر آنان خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری کمتر برای عدم انتخاب حرفه حسابداری اهمیت دارد. پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری، حقوق بالاتر در مشاغل دیگر و فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر بالاتر از حد متوسط میانگین و بقیه متغیرها پایین‌تر از حد متوسط میانگین بودند. نتایج چولگی و کشیدگی نشان می‌دهد با توجه به اینکه قدرمطلق تمامی مقادیر بدست آمده کمتر از ۲ می‌باشد و حجم نمونه نیز بالا می‌باشد، می‌توان نرمال بودن توزیع داده‌ها را پذیرفت.

جدول شماره ۳: ضرایب همبستگی پیرسون

متغیرهای رفتاری پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱-عدم علاقه شخصی به حسابداری	۱						
۲-فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر	**۰/۲۲۵	۱					
۳-عدم توانایی عددی	**۰/۲۹۵	**۰/۲۴۷	۱				
۴-خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری	**۰/۲۴۰	**۰/۲۷۹	**۰/۲۰۸	۱			
۵-پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری	**۰/۲۴۴	**۰/۲۵۵	**۰/۲۲۴	**۰/۳۱۸	۱		
۶-حقوق بالاتر در مشاغل دیگر	**۰/۳۰۱	**۰/۲۰۷	**۰/۱۹۱	**۰/۳۳۵	**۰/۵۴۰	۱	

** $p < .01$

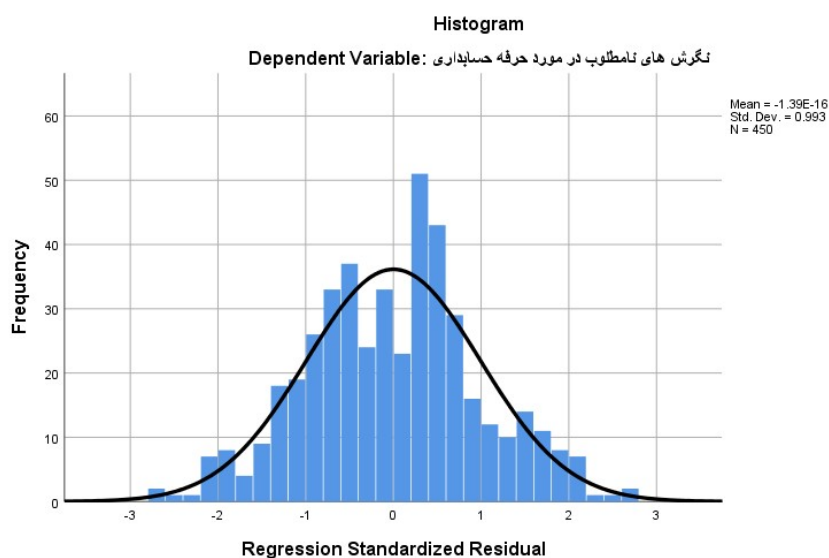
یک نوع از روابط متغیرها بر مبنای همبستگی (هم‌خوانی)^۱ است. همبستگی رابطه‌ای غیر جهت دار^۲ در یک الگو است و ماهیت این نوع رابطه به وسیله تحلیل همبستگی^۳ مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. جدول شماره ۳ ضرایب همبستگی برای بررسی رابطه‌ی میان متغیرها به صورت

^۱ Association^۲ Nondirectional^۳ Correlation Analysis

دو به دو را نشان می‌دهد. روی قطر اصلی این ماتریس عدد یک واقع شده است، به این منظور که هر متغیر با خودش همبستگی کامل دارد. تمامی ضرایب در سطح اطمینان ۹۹٪ معنادار هستند (مقدار سطح معناداری کمتر از ۱ درصد است و با علامت * مشخص شده اند). هر چه قدر مقدار ضریب همبستگی بزرگتر باشد، شدت رابطه بین دو متغیر بیشتر و قوی‌تر است. ضریب همبستگی مثبت نشان‌دهنده رابطه مستقیم و مثبت و ضریب همبستگی منفی نشان‌دهنده رابطه منفی و عکس می‌باشد.

برای آزمون توزیع باقیمانده الگوی متغیرهای رفتاری از نمودار میله‌ای استفاده شده است. براساس نمودار توزیع باقیمانده‌های الگو می‌توان مشاهده کرد که اکثریت مستطیل‌ها درون توزیع زنگوله‌ای شکل قرار دارند و می‌توان نرمال بودن توزیع خطاها را پذیرفت و لذا پیش فرض نرمال بودن توزیع خطاها پذیرفته می‌شود.

شکل ۴: نمودار میله‌ای خطاهای مدل

برای بررسی استقلال خطاهای الگو از آزمون دوربین - واتسون استفاده شده است. در صورتی که مقادیر بین ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ قرار گرفته باشد، الگو فاقد خودهمبستگی است. آماره دوربین - واتسون الگو مورد بررسی شده طبق جدول ۴ برابر ۱/۹۹۳ و در دامنه مقادیر مورد انتظار واقع شده است که از عدم وجود خودهمبستگی الگو بررسی شده پشتیبانی کرده است.

یکی از فروض کلاسیک رگرسیون بررسی عدم هم‌خطی بودن متغیرهای مستقل است که به این منظور از شاخص تحمل (تلورانس) و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده می‌شود. سطح

تحمل کمتر از ۰/۲ و VIF بالاتر از ۰/۵ نشان دهنده هم خطی بودن بین متغیرها است که با توجه به جدول شماره ۴ مشاهده می شود شرط عدم هم خطی برای همه متغیرهای مستقل رعایت شده است.

جدول ۴: اثر متغیرهای مستقل بر نگرش های نامطلوب در مورد عدم انتخاب حرفه ای حسابداری

متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیون چندگانه		ضریب همبستگی نیمه تفکیکی	شاخص های هم خطی			
	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد		T	P-Value	Tolerance	VIF
مقدار ثابت	-۱/۹۷۲						
عدم علاقه			-۸/۰۰۴	۰/۰۰۰			
شخصی به حسابداری	۰/۰۹۹	۰/۱۰۴	۲/۹۰۲	۰/۰۰۴	۰/۳۵۵	۰/۸۲۸	۱/۲۰۸
فرصت های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر	۰/۰۹۵	۰/۰۹۵	۲/۷۰۲	۰/۰۰۷	۰/۳۰۹	۰/۸۵۴	۱/۱۷۱
خسته کننده بودن حرفه ای حسابداری	۰/۰۳۹	۰/۰۳۷	۱/۰۲۰	۰/۳۰۹	۰/۳۳۴	۰/۸۱۱	۱/۲۳۳
عدم توانایی عددی	۰/۰۹۸	۰/۱۰۳	۲/۹۳۱	۰/۰۰۴	۰/۳۰۵	۰/۸۵۸	۱/۱۶۵
پراسترس بودن حرفه ای حسابداری	۰/۴۳۵	۰/۲۷۶	۶/۹۲۰	۰/۰۰۰	۰/۵۸۱	۰/۶۶۶	۱/۵۰۲
حقوق بالاتر در مشاغل دیگر	۰/۴۶۹	۰/۴۰۸	۱۰/۱۷۹	۰/۰۰۰	۰/۶۴۰	۰/۶۵۷	۱/۵۲۲

۱,۹۹۳

Durbin-Watson

Model Fit Statistics: $R^2=0/532$, $R^2_{adj}=0/525$, $F=83/765$, $P\text{-Value}=0/001$

در این بخش تاثیر متغیرهای مستقل عدم علاقه شخصی به حسابداری، فرصت های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر، عدم توانایی عددی، خسته کننده بودن حرفه ای حسابداری، پراسترس بودن حرفه ای حسابداری و حقوق بالاتر در مشاغل دیگر بر متغیر نگرش های نامطلوب در مورد حرفه ای حسابداری به ترتیب فرضیه فرعی اول تا ششم بررسی شده است. آماره آزمون فیشر^۱ الگو با مقدار ۸۳/۷۶۵ بزرگتر از مقدار بحرانی و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۵ است که از وجود رابطه خطی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته خبر می دهد و در نتیجه حداقل یکی از متغیرهای عدم علاقه شخصی به حسابداری، فرصت های شغلی بیشتر در مشاغل

^۱ Fisher

دیگر، عدم توانایی عددی، خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری، پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری و حقوق بالاتر در مشاغل دیگر توانسته‌اند، نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری را پیش‌بینی کنند.

یکی از معیارهای ارزیابی مدل، ضریب تعیین (R^2) و ضریب تعیین تعدیل شده (R^2_{adj}) است. این ضریب واریانس توضیحی یک متغیر وابسته را نسبت به واریانس کل آن توسط متغیرهای مستقل اندازه‌گیری می‌کند. برای این شاخص مقادیر بزرگ‌تر از ۰/۶۷ قوی، بزرگ‌تر از ۰/۳۳ متوسط و کمتر از ۰/۱۹ ضعیف تلقی می‌شود. در واقع این ضریب نشان می‌دهد متغیر یا متغیرهای مستقل چند درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. بر این اساس می‌توان گفت هر شش متغیر مستقل روی هم رفته ۵۳ درصد از واریانس نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری را توضیح داده‌اند. آزمون این الگو براساس نتایج تحلیل رگرسیون خطی چندگانه انجام گرفته است.

درخصوص فرضیه فرعی اول پژوهش که بیان می‌دارد عدم علاقه شخصی به حسابداری بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۴ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر عدم علاقه شخصی به حسابداری دارای آماره بحرانی محاسبه شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

درخصوص فرضیه فرعی دوم پژوهش که بیان می‌دارد فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۴ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر دارای آماره بحرانی محاسبه شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

درخصوص فرضیه فرعی سوم پژوهش که بیان می‌دارد خسته‌کننده بودن حرفه حسابداری بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۴ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر خسته‌کننده بودن حرفه حسابداری دارای آماره بحرانی محاسبه شده کمتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن کوچکتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی‌داری آزمون بیشتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری حمایت نشده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر رد این فرضیه است.

درخصوص فرضیه فرعی چهارم پژوهش که بیان می‌دارد استرس زیاد در حرفه حسابداری بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۴ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر استرس زیاد در حرفه حسابداری دارای آماره بحرانی محاسبه شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

درخصوص فرضیه فرعی پنجم پژوهش که بیان می‌دارد حقوق بیشتر در مشاغل دیگر بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۴ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر حقوق بیشتر در مشاغل دیگر دارای آماره بحرانی محاسبه شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

درخصوص فرضیه فرعی ششم پژوهش که بیان می‌دارد عدم توانایی عددی بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۴ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر عدم توانایی عددی دارای آماره بحرانی محاسبه شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و

سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

همچنین بر اساس ضرایب استاندارد می‌توان گفت در بین ۵ متغیر تاثیرگذار، حقوق بالاتر در مشاغل دیگر بیشترین تاثیر را بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری داشته است.

الگو رگرسیون نهایی به صورت زیر است. در این الگو نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری (Y1) نقش مستقل و متغیرهای عدم علاقه شخصی به حسابداری (X1)، فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر (X2)، عدم توانایی عددی (X3)، خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری (X4)، پراسترس بودن حرفه‌ی حسابداری (X5) و حقوق بالاتر در مشاغل دیگر (X6) نقش مستقل را ایفا می‌کنند.

$$Y1 = 1 - 1.972 + 0.099X_1 + 0.095X_2 + 0.039X_3 + 0.098X_4 + 0.435X_5 + 0.469X_6 + \varepsilon$$

در ادامه جدول ۵ به بررسی توصیفی متغیرهای هنجاری پژوهش و همچنین جدول ۶ به تحلیل استنباطی یافته‌های متغیرهای هنجاری پژوهش یعنی فرضیه فرعی هفتم تا نهم می‌پردازد.

جدول ۵: شاخص‌های توصیفی برای همه متغیرهای هنجاری پژوهش

متغیرهای پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشدگی
نفوذ والدین	۴۵۰	۳/۵۹۳	۱/۱۰۵	-۰/۳۷۷	-۰/۶۸۵
نفوذ هم‌تایان	۴۵۰	۳/۰۲۹	۱/۱۲۱	-۰/۱۷۱	-۰/۶۹۳
نفوذ معلم	۴۵۰	۳/۶۰۲	۱/۰۴۷	-۰/۲۳۸	-۰/۷۶۴

همان‌طور که در جدول ۵ به صورت یافته‌های متغیرهای هنجاری پژوهشی حاصل شده بیشترین انحراف معیار مربوط به متغیر نفوذ هم‌تایان است، که نشان از پراکندگی بیشتر این متغیر نسبت به سایر متغیرها است و کمترین مقدار انحراف معیار مربوط به متغیر نفوذ معلم است و در نتیجه کمترین مقدار پراکندگی مربوط به این متغیر است.

جدول شماره ۶: ضرایب همبستگی پیرسون

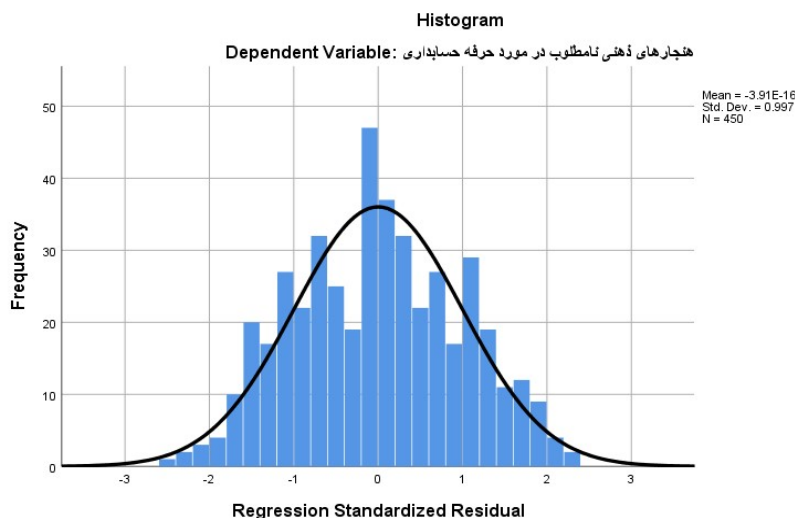
متغیرهای هنجاری پژوهش	۱	۲	۳	۴
۱- نفوذ والدین	۱			
۲- نفوذ هم‌تایان	**۰/۶۷۰	۱		
۳- نفوذ معلم	**۰/۱۳۵	**۰/۱۷۱	۱	

**P<۰/۰۱

یک نوع از روابط متغیرها بر مبنای همبستگی (هم‌خوانی)^۱ می‌باشد. همبستگی رابطه‌ای است میان دو متغیر در یک مدل، اما غیر جهت‌دار و ماهیت این نوع رابطه به وسیله تحلیل همبستگی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. جدول شماره ۷ ضرایب همبستگی برای بررسی رابطه‌ی میان متغیرها به صورت دو به دو نشان می‌دهد. روی قطر اصلی این ماتریس عدد یک واقع شده است به این منظور که هر متغیر با خودش همبستگی کامل دارد. تمامی ضرایب در سطح اطمینان ۹۹٪ معنادار هستند (مقدار سطح معناداری کمتر از ۱ درصد است و با علامت * مشخص شده‌اند). هر چه قدر مقدار ضریب همبستگی بزرگتر باشد، شدت رابطه بین دو متغیر بیشتر و قوی‌تر است. ضریب همبستگی مثبت نشان‌دهنده رابطه مستقیم و مثبت و ضریب همبستگی منفی نشان‌دهنده رابطه منفی و عکس می‌باشد.

برای آزمون توزیع باقیمانده الگوی متغیرهای هنجاری از نمودار میله‌ای استفاده شده است. بر اساس نمودار توزیع باقیمانده‌های الگو می‌توان مشاهده کرد که اکثریت مستطیل‌ها درون توزیع زنگوله‌ای شکل قرار دارند و می‌توان نرمال بودن توزیع خطاها را پذیرفت و لذا پیش فرض نرمال بودن توزیع خطاها پذیرفته می‌شود.

شکل ۵: نمودار میله‌ای خطاهای مدل

بررسی عدم خطی شدید بین متغیرهای مستقل

یکی از فروض کلاسیک رگرسیون بررسی عدم هم‌خطی بودن متغیرهای مستقل است که به این منظور از شاخص تحمل (تولورانس) و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده می‌شود. سطح

^۱ Association

تحمل کمتر از ۰/۲ و VIF بالاتر از ۵، نشان دهنده هم خطی بودن بین متغیرها است که با توجه به جدول شماره ۷ مشاهده می شود شرط عدم هم خطی برای همه متغیرهای مستقل رعایت شده است.

جدول ۸: اثر متغیرهای مستقل بر هنجارهای ذهنی نامطلوب در مورد حرفه حسابداری

شاخص‌های هم خطی		ضرایب رگرسیون چندگانه					متغیرهای مستقل
VIF	Tolerance	ضریب همبستگی نیمه تفکیکی	P-Value	T	ضریب استاندارد	ضریب غیراستاندارد	
		۰/۰۰۰	۴/۷۵۲		۰/۲۲۴	۱/۰۶۳	مقدار ثابت
۱/۸۱۶	۰/۵۵۱	۰/۰۸۳	۱/۷۳۷	۰/۱۰۱	۰/۰۶۰	۰/۱۰۵	نفوذ والدین
۱/۸۳۷	۰/۵۴۴	۰/۰۰۱	۳/۲۵۵	۰/۱۹۰	۰/۰۶۲	۰/۲۰۱	نفوذ هم‌تایان
۱/۰۳۱	۰/۹۷۰	۰/۰۰۰	۶/۲۹۶	۰/۲۷۵	۰/۰۴۹	۰/۳۰۷	نفوذ معلم

Model Fit Statistics: $R^2=0/173$, $R^2_{adj}=0/168$, $F=31/12$, $P\text{-Value}=0/001$

در این بخش تاثیر متغیرهای مستقل نفوذ والدین، نفوذ هم‌تایان و نفوذ معلم، بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری بررسی شده است. آماره آزمون فیشر الگو با مقدار ۸۳/۷۶۵ بزرگتر از مقدار بحرانی و سطح معناداری محاسبه شده آن کوچکتر از ۰/۰۵ است که از وجود رابطه خطی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته است و در نتیجه حداقل یکی از متغیرهای نفوذ والدین، نفوذ هم‌تایان، نفوذ معلم توانسته‌اند هنجارهای ذهنی نامطلوب در مورد حرفه حسابداری را پیش‌بینی کنند. هر سه متغیر مستقل روی هم رفته ۱۷ درصد از واریانس هنجارهای ذهنی نامطلوب در مورد حرفه حسابداری را توضیح داده‌اند. آزمون این الگو براساس نتایج تحلیل رگرسیون خطی چندگانه انجام گرفته است.

درخصوص فرضیه فرعی هفتم پژوهش که بیان می‌دارد نفوذ والدین بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۸ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر نفوذ والدین دارای آماره بحرانی محاسبه شده کمتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن کوچکتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی‌داری آزمون بیشتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر خسته‌کننده بودن حرفه‌ی حسابداری بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری حمایت نشده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر رد این فرضیه است.

درخصوص فرضیه فرعی هشتم پژوهش که بیان می‌دارد نفوذ هم‌تایان بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۸ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر نفوذ هم‌تایان دارای آماره بحرانی محاسبه

شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

درخصوص فرضیه فرعی نهم پژوهش که بیان می‌دارد نفوذ معلم بر نگرش نامطلوب دانش‌آموزان نسبت به انتخاب نکردن حرفه حسابداری تاثیر مثبت و با اهمیت دارد، براساس نتایج جدول ۸ با توجه به اینکه ضریب رگرسیونی تاثیر متغیر نفوذ معلم دارای آماره بحرانی محاسبه شده بزرگتر از مقدار بحرانی است (قدرمطلق آن بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ است و سطح معنی داری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است) از تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری در سطح اطمینان ۹۵٪ حمایت شده است. بنابراین شواهد گردآوری شده از طریق نمونه آماری بر اساس تئوری احتمالات بیانگر تایید این فرضیه است. با توجه به مثبت بودن ضریب نظریه رگرسیونی، می‌توان گفت که تاثیر این متغیر بر نگرش‌های نامطلوب در مورد حرفه‌ی حسابداری مثبت و مستقیم است.

همچنین بر اساس ضرایب استاندارد می‌توان گفت در بین ۲ متغیر تاثیرگذار، نفوذ معلم بیشترین تاثیر را بر هنجارهای ذهنی نامطلوب در مورد حرفه حسابداری داشته است. الگوی رگرسیون نهایی به صورت زیر است. در این الگو هنجارهای ذهنی نامطلوب در مورد حرفه حسابداری (Y۲) نقش مستقل و متغیرهای نفوذ والدین (X۷)، نفوذ هم‌تایان (X۸)، نفوذ معلم (X۹)، نقش مستقل را ایفا می‌کنند.

$$Y2 = ۱.۰۶۳ + ۰.۱۰۵X_7 + ۰.۲۰۱X_8 + ۰.۳۰۷X_9 + \varepsilon$$

۶- بحث و نتیجه‌گیری

نیاز کنونی جامعه و صنعت به حسابداری حرفه‌ای در حوزه‌های مختلف در ایران، یکی از نیازهای اساسی است. پژوهش حاضر به دلیل اهمیت موضوع با هدف بررسی باورهای موثر دانش‌آموزان در عدم انتخاب رشته حسابداری در تهران و شیراز و جهرم با استفاده از الگوی نظریه عمل منطقی توسط فلتون و همکاران (۱۹۹۵) انجام شد. این پژوهش با ارائه یک الگوی نظریه عمل منطقی به روزتر از حرفه حسابداری، به ادبیات می‌افزاید و توصیه‌هایی در مورد چگونگی رفع کمبود متخصصان حسابداری در ایران ارائه می‌کند. نتایج این پژوهش نشان داد فرضیه فرعی اول، سوم، چهارم، پنجم و ششم یعنی باورهای رفتاری حقوق بالاتر در مشاغل دیگر،

عدم علاقه شخصی به حسابداری، حسابداری یک حرفه خسته‌کننده، فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر و پر استرس بودن حرفه‌ی حسابداری در عدم انتخاب رشته تحصیلی حسابداری دانش‌آموزان شهرهای تهران، شیراز و شهرستان جهرم مؤثر است. این یافته همسو با پژوهش کارلسون و نئولا (۲۰۲۲) و مختارزاده بازرگانی و علیزاده (۱۳۹۸) است که عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته تحصیلی و انتخاب شغل دانش‌آموزان را حقوق بالاتر در مشاغل دیگر، عدم علاقه شخصی به حسابداری، حسابداری یک حرفه خسته‌کننده، فرصت‌های شغلی بیشتر در مشاغل دیگر و پر استرس بودن حرفه‌ی حسابداری شناسایی کردند. بنابراین پیشنهاد می‌شود دپارتمان‌های حسابداری و گروه‌های دانشگاهی، حسابداران حرفه‌ای را استخدام کرده و از نهادهای حسابداری حرفه‌ای ایران دعوت کنند، تا کارگاه‌ها و سخنرانی‌هایی را با استفاده از نمونه‌های واقعی در مورد این حرفه برگزار کنند. این امر موجب ایجاد علاقه در دانش‌آموزان برای جذب در رشته حسابداری و در نتیجه ورود به این حرفه می‌شود و منجر به کاهش کمبودهای حسابداران حرفه‌ای در کشور می‌شود. علاوه بر این، دوره‌های کارآموزی و همایش‌های اجباری باید بخشی از برنامه درسی مدرسه باشد، تا دانش‌آموزان از فرصت‌های شغلی و میزان حقوق دریافتی در جایگاه‌های شغلی رشته حسابداری آگاهی یابند و متوجه شوند که در صورت حرفه‌ای بودن در این رشته نه تنها خسته‌کننده و پر استرس نیست بلکه جذاب و متنوع است. همچنین نتایج نشان داد باورهای هنجاری تأثیر همتایان و تأثیر معلم‌ها در فرضیه نهم و دهم بر انتخاب رشته تحصیلی حسابداری دانش‌آموزان مؤثر است. این یافته همسو با پژوهش حکلینگ و کینیلی (۲۰۰۹)؛ تان و لاسواد (۲۰۰۹) و غلامپور، رسولی، شفیع‌ی و حیدری (۱۴۰۲) که بر نقش همتایان و معلم‌ها در هدایت تحصیلی و انتخاب رشته دانش‌آموزان تأکید کردند. در واقع، اثرات حمایت معلم‌ها و همتایان موجب جهت‌گیری در انتخاب رشته و آماده‌سازی شغلی دانش‌آموزان می‌شود. پیشنهاد می‌شود آگاهی معلم‌ها نسبت به آینده روشن رشته حسابداری بالاتر رود، تا بتوانند به دانش‌آموزان آگاهی درستی بدهند و تاثیر باورهای اشتباه همتایان را کاهش دهند. همچنین اساتید دانشگاه باید تدریس خود را به صورت عملی‌تر انجام داده و کمبود نیروی انسانی با تجربه در حرفه در حوزه آموزش حسابداری باید به صورت جدی بررسی شود تا به جذب و حفظ افراد مستعد در رشته کمک کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود مسئولان به مسئله انتخاب رشته تحصیلی قبل از ورود به دانشگاه توجه جدی داشته باشند و عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی شناسایی و برخی از عواملی که بر انتخاب رشته تأثیر منفی دارند، کنترل شوند. این تلاش‌های انگیزشی باید در ابتدای برنامه‌های تحصیلی برای دانش‌آموزان اجرا شود، تا قبل از انتخاب تخصص اصلی و رشته خود نسبت به این حرفه (حسابداری) خوشبین‌تر باشند. علاوه بر این، بخش‌های حسابداری و دانشکده‌ها، باید از طریق رسانه‌های اجتماعی با تأثیر منفی همتایان

تا حد امکان مقابله کنند. پیشنهاد می‌شود جهت‌گیری تحصیلی و حرفه‌ای در دانش‌آموزان از همان سال‌های آغازین تحصیل در مدرسه شروع شود و با گردش‌های علمی جهت‌آشنایی با مشاغل حسابداری، دعوت از صاحبان مشاغل حسابداری و تجارب حرفه‌ای آنان همراه باشد. بدیهی است این مهم، با همکاری دانشگاه و مدرسه و امکان بازدید دانش‌آموزان از موسسات و شرکت‌های حسابداری و حسابرسی تسهیل می‌شود. از آنجایی‌که هر پژوهش با محدودیت‌هایی مواجه است، پژوهش حاضر نیز با این محدودیت مواجه بود که فقط در حوزه جغرافیایی شهرهای تهران و شیراز و شهرستان جهرم انجام پذیرفته است. بنابراین، لازم است این پژوهش در سطح کشوری بررسی شود؛ چراکه بدین‌سان امکان بررسی عوامل مختلف مؤثر در جهت‌گیری رشته تحصیلی با توجه به اقلیم‌های فرهنگی میسر می‌شود و همچنین امکان تعمیم بیشتر نتایج پژوهش وجود دارد. همچنین، پژوهش‌های کیفی برای کشف سایر عوامل تعیین‌کننده باورهای رفتاری و هنجاری که الگوی نظریه عمل منطقی ساده شده توضیح نمی‌دهد، توصیه می‌شود. همچنین باید پژوهش‌های بیشتری برای بررسی روابط بین باورها، نگرش‌های شخصی و متغیرهای جمعیت‌شناختی (به عنوان مثال، جنسیت یا سن) انجام شود.

۷- پیوست‌ها

پاسخگوی گرامی لطفاً به گویه‌های پرسشنامه ذیل با علامت گذاشتن در یکی از ستون‌های کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم نظر خود را اعلام فرمایید.

پرسش‌نامه باورهای رفتاری و شناختی

ردیف	گویه‌ها	میزان توافق				
		۵ کاملاً موافق	۴ موافق	۳ نظری ندارم	۲ مخالف	۱ کاملاً مخالف
۱	جنسیت	☐ دختر ☐ پسر				
۲	سن	☐ ۱۹ > ☐ ۱۹-۱۷ ☐ ۱۷-۱۵				
۳	رشته	☐ ریاضی ☐ تجربی ☐ انسانی ☐ کارو دانش				
۴	شهر	☐ تهران ☐ شیراز ☐ جهرم				
	لطفاً به عبارت‌های زیر مطابق با نظر خود امتیاز دهید.					
۵	من شغل حسابداری را انتخاب نمی‌کنم، زیرا علاقه شخصی به آن ندارم.					
۶	من شغل حسابداری را انتخاب نمی‌کنم زیرا معتقدم مشاغل دیگر فرصت‌های شغلی بیشتری نسبت به حسابداری دارند.					
۷	من شغل حسابداری را انتخاب نمی‌کنم زیرا کار با ارقام برایم سخت است.					
۸	من شغل حسابداری را انتخاب نمی‌کنم زیرا معتقدم حسابداری شغل خسته‌کننده‌ای است.					
۹	من شغل حسابداری را انتخاب نمی‌کنم زیرا معتقدم حسابداری شغلی پر استرس و خسته‌کننده است.					
۱۰	من شغل حسابداری را انتخاب نمی‌کنم زیرا معتقدم مشاغل دیگر حقوق بیشتری ارائه می‌دهند.					
۱۱	پدر و مادرم روی من تأثیر می‌گذارند که شغل حسابداری را انتخاب نکنم.					
۱۲	دوستانم روی من تأثیر می‌گذارند که شغل حسابداری را انتخاب نکنم.					
۱۳	معلمانم روی من تأثیر می‌گذارند که شغل حسابداری را انتخاب نکنم.					

فهرست منابع

اجاقی، محمدمبین و طالب‌وند، مسلم. (۱۳۹۴)، بررسی عوامل موثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری، اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم.

افرا سیستم میهن (۱۴۰۲)، فناوری حسابداری برای کمک به کمبود حسابداران خبره، <https://afrasysco.ir>

انجمن حسابداران خبره ایران (۱۴۰۳)، میزگرد بررسی رفع چالش کمبود نیروی انسانی ماهر در مؤسسات حسابرسی، <https://www.iica.ir>

بادآور نهندی، یونس و تقی‌زاده خانقاه، وحید. (۱۳۹۸)، عوامل موثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در دانشگاه‌های ایران، پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال نهم، شماره ۱، صص ۹۳-۱۱۸.

برهانی‌مژده‌هی، محمد؛ نقدی، سجاده؛ احمدیان، وحید؛ فضل‌زاده، علیرضا. (۱۴۰۲)، شناسایی و واکاوی محرک‌های تغییر رشته فارغ‌التحصیلان سایر رشته‌ها به حسابداری در مقطع کارشناسی ارشد، پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال سیزدهم، شماره ۴، صص ۵۵-۸۲.

پیری سقرلو، مهدی؛ تحریری، آرش؛ حجازی، رضوان. (۱۴۰۰)، توسعه حسابداری در دانشگاه‌های ایران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال سوم، شماره ۲۸، صص ۳۹۸-۴۳۴.

حجازی رضوان؛ و نحاس کاظم (۱۴۰۱)، افزایش یادگیری حسابداری در محیط انگیزشی کلر، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره هفتم، شماره ۱۳، صص ۳۳۵-۳۶۰.

حمیدی‌زاده، محمدمهدی؛ اوحدی، فریدون؛ شکری، اعظم. (۱۴۰۲)، تأثیر راهبرهای انگیزشی بر جامعه‌پذیری حرفه‌ای دانشجویان حسابداری مقاطع تحصیلات تکمیلی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال پانزدهم، شماره ۵۷، صص ۲۳-۴۲.

دنیای اقتصاد (۱۴۰۳)، نگاهی به مشکل کمبود نیروی کار در ایران، <https://donya-e-eqtesad.com>

رحمانی، حلیمه؛ رجب‌دری، حسین؛ خرمین، منوچهر. (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر نظریه عمل منطقی بر تمایل به بروز تقلب در گزارشگری مالی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال ششم، شماره ۲۴، صص ۱۴۴-۱۳۵.

رحمانیان کوشککی، عبدالرسول؛ برزگر، بهرام؛ کمالی‌راد، اسماعیل. (۱۳۹۸)، تدوین مدلی برای بهبود کیفیت آموزش حسابداری از طریق تحلیل روش‌های تدریس با استفاده از نظریه داده بنیاد، نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)، سال دوازدهم، شماره ۴۸، صص ۱۳۰-۱۰۳.

- زارع، روح‌اله و غلامی جمکرانی، رضا. (۱۴۰۱)، عدم ماندگاری نیروی کار حرفه‌ای در مؤسسات حسابداری عضو جامعه حسابداران رسمی ایران. فصلنامه پژوهش‌های حسابداری حرفه‌ای، سال دوم، شماره ۷، صص ۴۸-۳۴.
- شاهسواری، علی و غفاری، خلیل. (۱۳۹۰)، بررسی عوامل اثرگذار بر استخدام فارغ‌التحصیلان رشته حسابداری مطالعه موردی دانشگاه آزاد اسلامی واحد الیگودرز. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، سال پنجم، شماره ۳، صص ۶۷-۷۹.
- غلامپور، امین؛ رسولی، عباس؛ شفیعی، حکیمه و حیدری، حسنی. (۱۴۰۴). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان، اولین کنفرانس بین‌المللی حقوق، مدیریت، علوم تربیتی، روانشناسی و مدیریت برنامه‌ریزی.
- مختارزاده بازرگانی، سمیه و علی‌زاده، سعید. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر در گرایش انتخاب رشته تحصیلی در دانش‌آموزان، فصلنامه مدیریت و چشم انداز آموزش، سال اول، شماره ۱، صص ۱۵-۳۰.
- مشایخ، شهناز و خونینی، مهین. (۱۳۹۸)، بررسی تاثیر ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان حسابداری بر تمایل به شغل حسابداری و توصیفشان از حسابرس ایده‌آل. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال چهارم، شماره ۸، صص ۳۷۱-۴۰۳.
- منتی، وحید و محمدی، حسین. (۱۴۰۱)، عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود رشته حسابداری، دانش حسابداری مالی، سال نهم، شماره ۴، صص ۱۸۶-۱۵۱.
- Adams, S. J., L. J. Pryor, and S. L. Adams. ۱۹۹۴. Attraction and retention of high-aptitude students in accounting: An exploratory longitudinal study. *Issues in Accounting Education*, ۹(۱): ۴۵-۵۸.
- Ahmed, K., K. F. Alam, and M. Alam. ۱۹۹۷. An empirical study of factors affecting accounting students' career choice in New Zealand. *Accounting Education*, ۶ (۴): ۳۲۵-۳۳۵.
- Albarracin, D., B. T. Johnson, M. Fishbein, and P.A. Muellerleile. ۲۰۰۱. Theories of reasoned action and planned behavior as models of condom use: A metaanalysis. *Psychological Bulletin*, ۱۲۷(۱): ۱۴۲-۱۶۱.
- Allen, C. L. ۲۰۰۴. Business students' perception of the image of accounting. *Managerial Auditing Journal*, ۱۹(۲): ۲۳۵-۲۵۸.
- Almaamari, Q. A., and Mslem, R. A. (۲۰۲۴). Factors Influencing Accounting Students' Career Choice at the Universities in Bahrain. In *The AI Revolution: Driving Business Innovation and Research*, ۱(۱): ۲۲۹-۲۳۶.

- Auyeung, P., and J. Sands. ۱۹۹۷. Factors influencing accounting students' career choice: A cross-cultural validation study. *Accounting Education*, ۶(۱): ۱۳-۲۳.
- Bogart, L. M., H. Cecil, and S.D. Pinkerton. ۲۰۰۰. Intentions to use the female condom Among African American Adults. *Journal of Applied Social Psychology*, ۳۰ (۹): ۱۹۲۳-۱۹۵۳.
- Bosompra, K. ۲۰۰۱. Determinants of condom use intentions of university students in Ghana: An application of the theory of reasoned action. *Social Science & Medicine*, ۵۲(۷): ۱۰۵۷-۱۰۶۹.
- Byrne, M., and B. Flood. ۲۰۰۵. A study of accounting students' motives, expectations and preparedness for higher education. *Journal of Further and Higher Education*, ۲۹(۲): ۱۱۱-۱۲۴.
- Byrne, M., B. Flood, T. Hassall, J. Joyce, J.L. Arquero Montaña, J.M. González González, and E. Tourna-Germanou. ۲۰۱۲. Motivations, expectations and preparedness for higher education: A study of accounting students in Ireland, the UK. Spain and Greece. *Accounting Forum*, ۳۶(۲): ۱۳۴-۱۴۴.
- Byrne, M., P. Willis. ۲۰۰۵. Irish secondary students' perceptions of the work of an accountant and the accounting profession. *Accounting Education*, ۱۴(۴): ۳۶۷-۳۸۱.
- Coetzee, S., and R. Oberholzer. ۲۰۱۰. South African career guidance counsellors' and mathematics teachers' perception of the accounting profession. *Accounting Education*, ۱۹(۵): ۴۵۷-۴۷۲.
- Cohen, J., and D. M. Hanno. ۱۹۹۳. An analysis of underlying constructs affecting the choice of accounting as a major. *Issues in Accounting Education*, ۸(۲): ۲۱۹-۲۳۸.
- Cory, S. N. ۱۹۹۲. Quality and quantity of accounting students and the stereotypical accountant: Is there a relationship? *Journal of Accounting Education*, ۱۰ (۱): ۱-۲۴.
- Dalci, Ilhan., and H. Özyapici. ۲۰۱۸. Cultural values and students' intentions of choosing accounting career. *Journal of Financial Reporting & Accounting*, ۱۶(۱): ۱۷۹-۱۹۶.
- Dandy, J., and T. Nettelbeck. ۲۰۰۲. A cross-cultural study of parents' academic standards and educational aspirations for their children. *Educational Psychology*, ۲۲(۵): ۶۲۱-۶۲۷.
- Felton, S., N. Buhr, and M. Northey. ۱۹۹۴. Factors influencing the business student's choice of a career in chartered accountancy. *Issues in Accounting Education*, ۹(۱): ۱۳۱-۱۴۱.
- Felton, S., T. Dimnik, and M. Northey. ۱۹۹۵. A Theory of Reasoned Action model of the Chartered Accountant career choice. *Journal of Accounting Education*, ۱۳(۱): ۱-۱۹.

- Fishbein, M., and I. Ajzen. ۱۹۷۵. *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, PA: Addison-Wesley.
- Geiger, M. A., and S. M. Ogilby. ۲۰۰۰. Main articles: The first course in accounting: Students' perceptions and their effect on the decision to major in accounting. *Journal of Accounting Education*, ۱۸(۲): ۶۳-۷۸.
- Germanou, E., T. Hassall, and Y. Tournas. ۲۰۰۹. Students' perceptions of accounting profession: Work value approach. *Asian Review of Accounting*, ۱۷(۲): ۱۳۶-۱۴۸.
- Gray, D. E. ۲۰۱۷. *Doing research in the business world*. London: Sage Publications.
- Hutaibat, K. A. ۲۰۱۲. Interest in the management accounting profession: Accounting students' perceptions in Jordanian universities. *Asian Social Science*, ۸(۳): ۳۰۳-۳۱۶.
- Jackling, B., and C. Calero. ۲۰۰۶. Influences on undergraduate students' intentions to become qualified accountants: Evidence from Australia. *Accounting Education*, ۱۵(۴): ۴۱۹-۴۳۸.
- Jackling, B., and M. Keneley. ۲۰۰۹. Influences on the supply of accounting graduates in Australia: A focus on international students. *Accounting & Finance*, ۴۹(۱): ۱۴۱-۱۵۹.
- Jackling, B., P. de Lange, J. Phillips, and J. Sewell. ۲۰۱۲. Attitudes towards accounting: Differences between Australian and international students. *Accounting Research Journal*, ۲۵(۲): ۱۱۳-۱۳۰.
- Karlsson, P., and M. Noela. ۲۰۲۲. Beliefs influencing students' career choices in Sweden and reasons for not choosing the accounting profession. *Journal of Accounting Education*, ۵۸: ۱۰۰-۷۵۶.
- Kumar, A., and P. Kumar. ۲۰۱۳. An examination of factors influencing students selection of business majors using TRA framework. *Decision Sciences Journal of Innovative Education*, ۱۱(۱): ۷۷-۱۰۵.
- Law, P. K. ۲۰۱۰. A theory of reasoned action model of accounting students' career choice in public accounting practices in the post-Enron. *Journal of Applied Accounting Research*, ۱۱(۱): ۵۸-۷۳.
- Liou, S. R. ۲۰۰۹. Nurses' intention to leave: Critically analyse the theory of reasoned action and organizational commitment model. *Journal of Nursing Management*, ۱۷(۱): ۹۲-۹۹.
- Livingston, M. ۲۰۱۷. The most in-demand careers around the world. <https://www.westernunion.com/blog/jobs-in-demand/>.
- Lowe, D. R., and K. Simons. ۱۹۹۷. Factors influencing choice of business majors – some additional evidence: A research note. *Accounting Education*, ۶(۱): ۳۹-۴۵.

- Marriott, P., and N. Marriott. ۲۰۰۳. Are we turning them on? A longitudinal study of undergraduate accounting students' attitudes towards accounting as a profession. *Accounting Education*, ۱۲(۲): ۱۱۳-۱۳۳.
- Mauldin, S., J. L. Crain, and P.H. Mounce. ۲۰۰۰. The accounting principles instructor's influence on students' decision to major in accounting. *Journal of Education for Business*, ۷۵(۳): ۱۴۲-۱۴۸.
- McDowall, T., and B. Jackling. ۲۰۱۰. Attitudes towards the accounting profession: An Australian perspective. *Asian Review of Accounting*, ۱۸(۱): ۳۰-۴۹.
- Memarzadeh, F., S. Blum, and C. Adams. ۲۰۱۷. How do online reviews affect business travelers' accommodation choices? The application of Theory of Reasoned Action (TRA). *International Journal of Tourism and Hospitality Management in the Digital Age*, ۱(۱): ۵۰-۶۵.
- Mladenovic, R. ۲۰۰۰. An investigation into ways of challenging introductory accounting students' negative perceptions of accounting. *Accounting Education*, ۹(۲): ۱۳۵-۱۵۵.
- Montaño, D. E., and D. Kasprzyk. ۲۰۰۸. Theory of Reasoned Action, Theory of Planned Behavior, and the Integrated Behavioral Model. In K. Glanz., B. K. Rimer., K. Viswanath, & C. T. Orleans (Eds.), *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*, San Francisco, pp. :۶۷-۹۶.
- Ng, Y.-H., S.P. Lai, Z.P. Su, J.Y. Yap, H.Q. Teoh, and H. Lee. ۲۰۱۷. Factors influencing accounting students' career paths. *Journal of Management Development*, ۳۶(۳): ۳۱۹-۳۲۹.
- Paimin, A. N., R.G. Hadgraft, J.K. Prpic, and M. Alias. ۲۰۱۶. An application of the theory of reasoned action: Assessing success factors of engineering students. *International Journal of Engineering Education*, ۳۲(۶): ۲۴۲۶-۲۴۳۳.
- Paolillo, J. G. P., and R.W. Estes. ۱۹۸۲. An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers, and physicians. *The Accounting Review*, ۵۷(۴): ۷۸۵-۷۹۳.
- Pearson, C., and M. Dellman-Jenkins. ۱۹۹۷. Parental influence on a student's selection of a college major. *College Student Journal*, ۳۱(۳): ۳۰۱-۳۱۴.
- Pookulangara, S., J. Parr, L. Tanoff, and K. Nix. ۲۰۱۷. Insta-shopping : Examining use of Instagram for shopping online using Theory of Reasoned Action. In *International Textile and Apparel Association (ITAA) Annual Conference Proceedings* (pp. ۷۷).
- Sable, M. R., L.R. Schwartz, J. Kelly, E. Lisbon, and M.A. Hall. ۲۰۰۶. Using the theory of reasoned action to explain physician intention to

- prescribe emergency contraception. *Perspectives on Sexual & Reproductive Health*, ۳۸(۱): ۲۰-۲۷.
- G. P., and K.J. Crooker. ۱۹۹۹. Main articles: Student perceptions of the profession and its effect on decisions to major in accounting. *Journal of Accounting Education*, ۱۷(۱): ۱-۲۲.
- Said, J., E.K. Ghani, A. Hashim, and N. Mohd Nasir. ۲۰۰۴. Perceptions towards accounting career among Malaysian undergraduates. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, ۲(۱): ۱۷-۳۰.
- Samsuri, A. S. B., T. R. B. T. Arifin, and S.B. Hussin. ۲۰۱۶. Perception of undergraduate accounting students towards professional accounting career. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, ۶(۳): ۷۸-۸۸.
- Saunders, M., P. Lewis, and A. Thornhill. ۲۰۰۹. *Research methods for business students* (۵th ed).
- Tan, L. M., and F. Laswad. ۲۰۰۶. Students' beliefs, attitudes and intentions to major in accounting. *Accounting Education*, ۱۵(۲): ۱۶۷-۱۸۷.
- Tan, L. M., and F. Laswad. ۲۰۰۹. Understanding students' choice of academic majors: A longitudinal analysis. *Accounting Education*, ۱۸(۳): ۲۳۳-۲۵۳.
- Thunputtadom, P., Suwanna, B., and Srikeaw, B. (۲۰۲۴). Factors Affecting the Decision to Pursue the Accounting Profession of Senior High School Students in the Eastern Economic Corridor of Thailand. *Asian Administration, Management Review*, ۷(۱): ۱۲۲-۱۴۵.
- <https://www.umu.se/utbildning/program/civilekonomprogrammet/>. Uppsala Universitet. ۲۰۱۹. Utbildningsplan för Ekonomi kandidatprogram.
- Uppsala Universitet. ۲۰۱۹. *Ekonomie kandidatprogram ۲۰۱۹/۲۰۲۰*.
- Uyar, A., A.H. Güngörmüs, and C. Kuzey. ۲۰۱۱. Factors affecting students' career choice in accounting: The case of a Turkish university. *American Journal of Business Education*, ۴(۱۰): ۲۹-۳۸.
- Wells, P. K. ۲۰۱۵. New Zealand high school students' perception of accounting: How and why those perceptions were formed. *Accounting Education*, ۲۴(۶): ۴۶۱-۴۷۹.